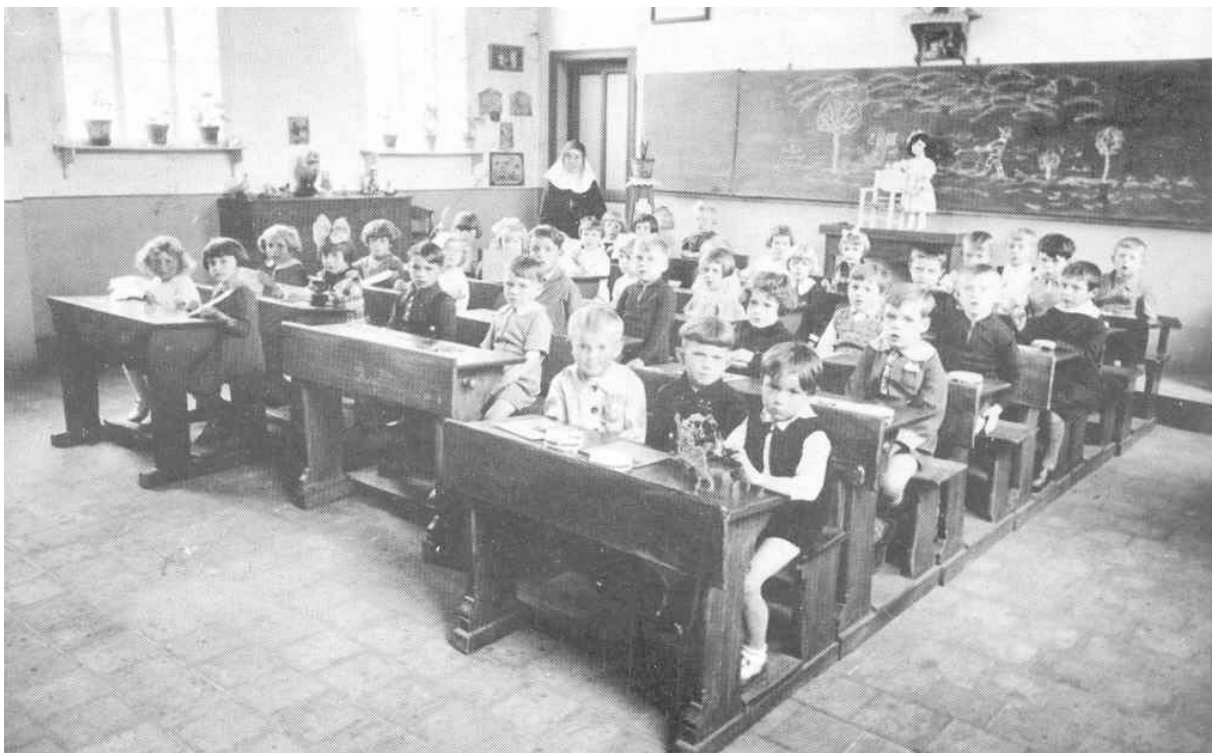

Basisondersteuning Pedagogisch klimaat

Projectplan voor basisscholen in Almere

September 2017

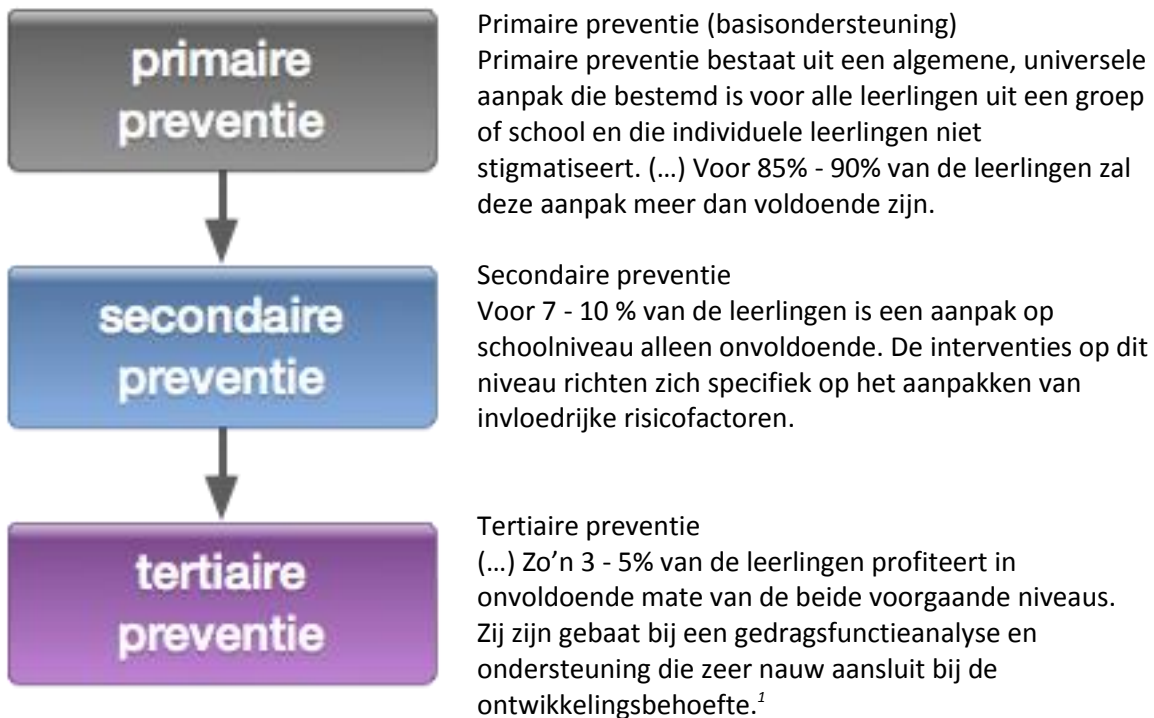

Inhoud

1. Introductie	2
2. Indicatoren	4
3. Doelen	5
4. Werkwijze	7
Start bijeenkomst	7
Plan van aanpak.....	8
stap 1 - Intake	8
stap 2 - Verzamelen.....	8
stap 3 - Analyse	9
stap 4 – Reflectie met het team van de school.....	10
stap 5 - Ambitie bepalen	10
stap 6 - Plan van aanpak.....	11
stap 7 - Uitvoeren.....	11
Schema	12
Passend Onderwijs Almere.....	12
Contact	13

1. Introductie

Passend onderwijs doet een ander beroep op leerkrachten dan we gewend zijn. De nieuwe situatie betekent dat er op de scholen een meer gerichte aanpak dient te zijn om leerlingen met bijzonderheden in het gedrag op te vangen. De scholen in Almere staan allemaal op hun eigen wijze en vanuit hun eigen achtergrond voor de doelstelling alle leerlingen te bedienen. Hierbij zullen met name leerlingen opvallen die gedragsmatig lastiger in een groep passen. Het handelingsrepertoire van de scholen en daarmee de leerkrachten zal mogelijk moeten worden uitgebreid. De versterking van de basisondersteuning is bij passend onderwijs de centrale opdracht.

Uitgangspunt is het versterken van het pedagogisch handelen, zodat er zoveel mogelijk leerlingen onderwijs kunnen (blijven) volgen op een reguliere school. We gaan er hierbij van uit dat de houding van de leerkracht in hoge mate het gedrag van de leerling bepaalt.

Richting de toekomst zal elke school een keuze moeten maken over vorm en inhoud van het onderwijsaanbod; zeker richting leerlingen die om gedragsredenen verwezen werden. Elke school wil een goede afweging maken. Dat betekent zorgvuldig werken en van iedereen de bereidheid hebben om met elkaar een lerende gemeenschap te zijn; je kwetsbaar willen, durven en kunnen opstellen. Cultuuraspecten van elke individuele school zijn belangrijk om in dat proces mee te nemen. Cultuur betekent daarbij ook dat voor het totale proces ruim de tijd genomen moet worden om dit binnen de school goed te borgen, zodat het eigenaarschap bij iedereen komt te liggen. Het spreekt voor zich om hier tegelijkertijd adequaat over te communiceren met de omgeving.

¹ Uit: *Groepsplan gedrag* – Kees van Overveld, Uitgeverij Pica ISBN 9789077671788¹

Binnen dit kader wil Passend Onderwijs Almere de scholen ondersteunen, waarbij mogelijk competentieontwikkeling van leerkrachten een grote rol kan gaan spelen. Het doel is om het team, dat uitval en verwijzing van leerlingen op gedragsgronden rondom leerlingen vermindert, verder te professionaliseren. Het gaat hierbij niet op een kant-en-klaar concept dat over de scholen wordt uitgerold. Maatwerk is daarbij de basis, gekoppeld aan de eisen die vanuit de maatschappij aan de scholen wordt gesteld. Maatwerk ook gefocust op de verschillende ambitieniveaus van de scholen.

Dit levert een ontwikkelprogramma op dat veel mogelijkheden biedt tot onderscheidend vermogen, waar telkens het belang van een veilig leerklimaat voor alle leerlingen voorop staat. In het opschalingsmodel zoals dat in mei 2013 aan de scholen is gepresenteerd geeft Passend Onderwijs Almere al aan wat de onderliggende uitgangspunten zijn en deze punten zijn verder in dit document uitgewerkt.

2. Indicatoren

Waar baseren we ons op? Passend Onderwijs Almere willen niet het wiel opnieuw uitvinden én wel met dezelfde ,taal' spreken. Dat betekent dat we een aantal uitgangspunten zoals deze in Almere gangbaar zijn meenemen in elk traject. Als het gaat om de indicatoren die we hanteren om een veilig pedagogisch klimaat te kenschetsen gaan we uit van de indicatoren zoals deze zijn opgenomen in het document ,basisondersteuning' van Passend Onderwijs Almere. Daarnaast werken we vanuit de criteria die opgenomen zijn in de "Wet Sociale Veiligheid" van augustus 2016.

De school is fysiek en sociaal gezien veilig en heeft een goed pedagogisch klimaat.

IJKpunt 4 Indicatoren

inspectie eisen	<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen voelen zich aantoonbaar veilig op school • De school heeft inzicht in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel en in de incidenten die zich voordoen. • De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen en afhandelen van incidenten. • De school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan. • <i>"De Wet Sociale Veiligheid" van augustus 2016.</i>
referentie kader	<ul style="list-style-type: none"> • De school hanteert regels voor veiligheid en omgangsvormen. • De school gaat vertrouwelijk om met informatie over leerlingen.
afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • De school hanteert kwaliteitsbeleid op het gebied van pedagogisch handelen. • De school zorgt ervoor dat leerlingen respectvol met elkaar omgaan, zodat pesten en uitsluiting zoveel mogelijk voorkomen kan worden.
signaleren risico	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen en/of ouders rapporteren dat er veel wordt gepest. • Er komen klachten dat de aanpak van het pesten niet goed geregeld is en dat de problematiek hardnekkig is. • Er zijn regelmatig gewelddadige incidenten op school of op het schoolplein. • De school houdt zich niet aan het protocol kindermishandeling en/ of veel teamleden zijn hier niet mee bekend. • Enquêtes wijzen uit dat kinderen en/of ouders en/ of leerkrachten een laag oordeel geven op aspecten van sociale veiligheid en pedagogisch klimaat. • De school heeft geen veiligheids- en pestpreventiebeleid

3. Doelen

Vanuit de werkgroep gedrag “opschalingsmodel” en de doelstellingen vanuit het versterken van de basisondersteuning zijn de volgende doelen gesteld binnen het projectplan pedagogisch klimaat.

- zorgen voor een aantoonbaar veilige school
- inzicht verschaffen in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel
- inzicht verschaffen in de incidenten die zich voordoen
- zorgen dat leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan
- hanteren van regels voor veiligheid en omgangsvormen
- hanteren van kwaliteitsbeleid op het gebied van pedagogisch handelen
- signaleren van leerlingen met problemen in het gedrag binnen de HGW cyclus en
- inzetten van handelingsgerichte acties
- zorgen voor pedagogische competenties die de begeleiding van leerlingen met extra
- onderwijsbehoeften versterken

Vanuit de “Wet Sociale Veiligheid” kijken we daarnaast naar:

- Samen zorgen voor veiligheid (Visie, gedragsregels, beroepscode)
- Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en mogelijke risico’s
- Scheppen van voorwaarden
- (Pedagogisch) handelen
- Preventieve activiteiten
- Signaleren en effectief handelen

Verbreden van de basisondersteuning (secondaire preventie) op school- c.q. wijkniveau:

- Experts over gedragsontwikkeling en gedragsaanpak zijn beschikbaar en inzetbaar
- Jeugdzorg heeft een aanvullend aanbod
- Intervisie en supervisie is op elk niveau mogelijk (naast elkaar en met elkaar)
- Aanvullende observaties en onderzoek zijn mogelijk
- Ouders krijgen de mogelijkheid om met gesprekspartners/deskundigen te spreken
- We werken waar nodig samen met Jeugd(gezondheid)zorg en GGZ
- Deeltijdarrangementen (gedragsprogramma’s) op wijk- c.q. schoolniveau zijn beschikbaar

Op het niveau van de tertiaire preventie stellen we vooralsnog geen doelen, anders dan: er komt een dekkend netwerk met een zorgvuldige afgewogen toeleiding.

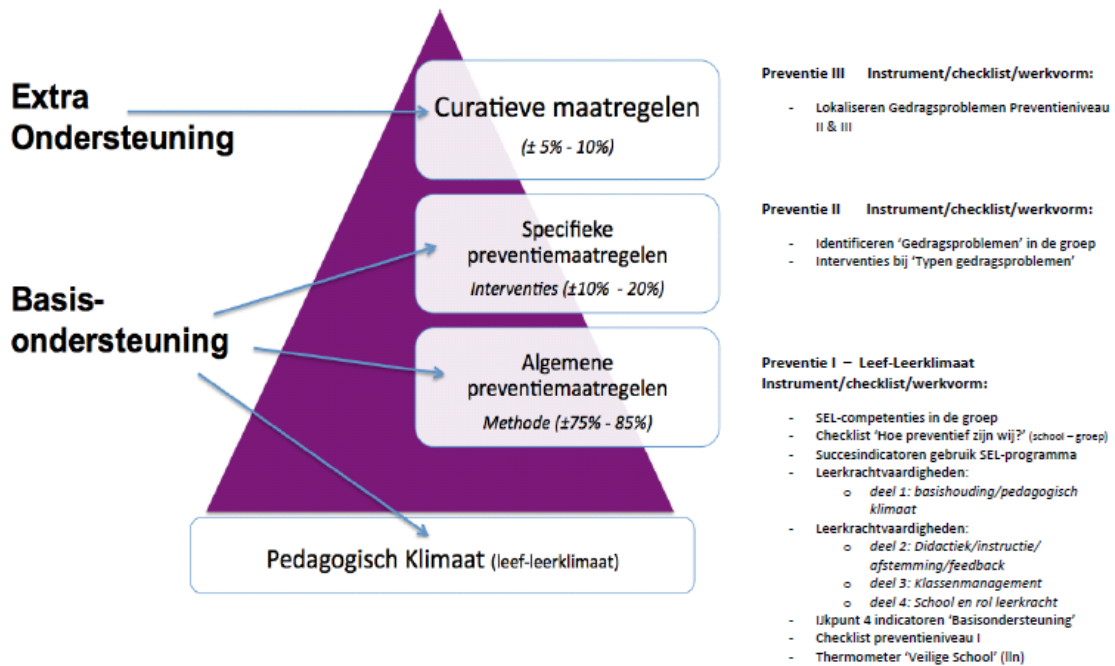
Vanuit de basisondersteuning gaan we uit van een zorgvuldige, afgewogen toeleiding naar stedelijke voorzieningen. Mocht de school een time out, schorsing of verwijdering bij een leerling inzetten dan zijn er interventies vanuit Passend Onderwijs Almere. Vanuit het thuiszittersprotocol is er dan een “dwingende” mogelijkheid voor een “handelingsgerichte observatie” of “crisisteam”.

Voor het dekkende netwerk zullen tal van instituten en organisaties ondersteunend, adviserend en begeleidend hun rol hebben. Passend Onderwijs Almere stelt zich op als de spreekwoordelijke spin in het web die zorgt dat de route goed en effectief is. Daarbij is de hulpvraag van de leerling leidend.

Een centrale rol (en daarbij tevens een belangrijk doel in dit traject) is weggelegd voor de directeur van de school. Van hem/haar wordt verwacht dat er:

- adequate kennis is van de voorwaarden van Passend Onderwijs binnen de school.
- visie is omtrent de rol die de school wil gaan spelen.
- een actieve monitoring van het proces is zodat het traject blijft aansluiten bij de maatschappelijke- en school-specifieke ambitie.

Inzet instrumentarium Basisondersteuning Pedagogisch Klimaat POA

4. Werkwijze

Start bijeenkomst

Gedrag van leerlingen in de groep heeft ook te maken met handelen van leerkrachten. Een veilig pedagogisch klimaat is het fundament voor alle leerlingen om tot ontwikkeling te komen. Daarom is het van belang dat elke leerkracht over voldoende competenties beschikt om een veilig pedagogisch klimaat in de groep tot stand te brengen en dat te borgen. Punten die van belang zijn:

- hoe denken wij over sociale veiligheid?
- Wat willen we als school hierin bereiken?
- Welke afspraken maken we hierover?
- Wat doen we als leerlingen of personeel zich niet aan die afspraken houden?

Er wordt gestart met een introductiebijeenkomst, waar een aantal directeuren van scholen die het traject willen starten, bijeenkomt. Tijdens de bijeenkomst wordt er ingegaan op gedragsverandering bij het team. Wat vraagt dat van de leerkrachten en van het team als geheel? Tijdens deze bijeenkomst bespreekt men de inhoud van het traject. In die bespreking komen naar voren:

- wat is groepsvorming?
- wat is teamvorming?
- wat is schoolcultuur?

Centraal staat vanuit deze bijeenkomst de directeuren mee te nemen en te laten nadenken waar zij verwachten een verandering te moeten kunnen brengen in het schoolteam. Het starten van dit traject vanuit een behoefte dan wel een drang om het pedagogisch handelen naar een hoger plan te tillen heeft vele facetten en doet een groot beroep op het instituut ,school' zoals bekend. De gevolgen van het starten van dit traject moet voor alle betrokkenen helder zijn, maar vooral: het zal gedragen dienen te worden door degene die eindverantwoordelijk is voor de school: de directeur.

Naast het kijken naar de school als veilig klimaat zal er ook gekeken worden welke relaties er zijn met jeugdzorg. Wat is er binnen de school nodig om de samenwerking met jeugdzorg of andere scholen te verbeteren of te optimaliseren.

Plan van aanpak

stap 1 - Intake

Voordat een school kan starten is er een intake. Deze intake is cruciaal voor het helder krijgen van de vraag die bij de school ligt. Dit gesprek vindt plaats met de directeur en intern begeleider. Hij of zij is door zijn/haar positie straks de primaire kracht. Het gesprek vindt plaats aan de hand van een lijst met aandachtspunten, maar is vooral een open gesprek over waar de directeur vindt dat de school staat en hoe zich dat verhoudt met de ambitie van de school en de eisen die passend onderwijs stelt. De vraag die vanuit dit gesprek komt vormt de opmaat voor verdere activiteiten zoals hieronder beschreven!

Het resultaat van stap 1:

Passend Onderwijs Almere is in staat om samen met de directeur een goede inschatting te maken van de concrete vraag van de school als startpunt voor een analyse van het pedagogisch klimaat binnen de school.

stap 2 - Verzamelen

Medewerkers van Passend onderwijs Almere komen op school en inventariseren de stand van zaken. Deze medewerkers kijken en luisteren bij de interactie tussen leerlingen en tussen leerkrachten en leerlingen:

- interactie in de klas
- interactie in de open ruimtes
- interactie op het plein
- interactie in en rondom de gymzaal

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere spreken met:

- het team
- een afvaardiging ouders
- een afvaardiging leerlingen
- mogelijk ondersteunende instanties
- medewerkers van Passend Onderwijs welke begeleiding verzorgen op de school

Passend Onderwijs Almere brengt hierbij vanuit haar rol als externe partner de belemmerende en stimulerende factoren binnen de school in beeld.

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere bekijken de relevante documenten waarbij in ieder geval gekeken wordt naar:

- visie van de school op sociaal veilig klimaat
- analyse van de belemmerende en stimulerende factoren op school- en groepsniveau
- de positie van leerlingen die op gedrag opvallen
- de verwijzing van leerlingen met gedragsoorzaken
- de verschillen tussen huidige situatie en de gewenste situatie, waar versterking van de basisondersteuning tot minimaal vereist niveau uitgangspunt is
- het (gewenste) imago van de school bij de klant (ouders) en medewerkers
- programma's/activiteiten gericht op gedrag

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere bekijken:

- het zorgplan
- het onderwijszorgprofiel
- het inspectierapport in relatie tot de Wet Sociale Veiligheid
- HGW
- het document basisondersteuning
- Basiszorg (inspectiecriteria)
- VISEON, SCOL en aanverwante instrumenten etc.
- Samenwerking met jeugdzorg
- Incident registratie, communicatie en analyse

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere bekijken of de basale pedagogische aanpak en de samenwerking met ouders op orde is. Daarnaast bekijken zij of het pedagogisch klimaat in alle groepen veilig is door middel van flitsbezoeken.

Het resultaat van stap 2:

De belemmerende en stimulerende factoren zijn in kaart gebracht.

stap 3 - Analyse

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere maken met behulp van de gegevens uit stap 2 een analyse van de belemmerende en stimulerende factoren op school- en groepsniveau. Doelstelling van deze analyse is de school in de gelegenheid te stellen gefundeerd een toekomststrategie uit te zetten.

Deze analyse dient te leiden tot aanbevelingen die:

- de scholen versterken in hun basisondersteuning gericht op een veilig pedagogisch klimaat
- het pedagogisch repertoire van de medewerkers vergroot
- de ambitie (visie en missie) (en daarmee de strategie) naar de toekomst concretiseert
- de leerlingen met meer plezier naar school laat gaan
- de medewerkers met meer plezier laat werken
- de schoolleiding proactief kan laten sturen
- het verwijzen op grond van gedrag terugdringt
- aanwijzingen geven om HGW of basiszorg (inspectie criteria) verder in kaart te brengen
- verbinding stimuleren met zorg

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere maken de analyse en geven dit weer in een powerpoint.

Het resultaat van stap 3:

Medewerkers van Passend Onderwijs Almere maken een analyse van de school en geven dit weer in een powerpoint.

stap 4 – Reflectie met het team van de school

Nadat de medewerkers van Passend Onderwijs Almere de analyse hebben gedaan volgt er een terugkoppeling aan het team gevolgd door een gesprek met het team waarin gereflecteerd wordt op de gepresenteerde bevindingen. Tijdens deze terugkoppeling geven de medewerkers weer wat zij gezien hebben aan belemmerende en stimulerende aspecten. Zij geven terug wat ouders, leerlingen en leerkrachten hebben aangegeven. Naar aanleiding van de presentatie krijgt het team een reflectieve vraag waarbij zij samen gaan bepalen welke aspecten men wil gaan ontwikkelen op het gebied van de basisondersteuning op het pedagogisch klimaat.

De resultaten van de analyse en de bijeenkomst met het team worden door de medewerkers van Passend Onderwijs besproken met de directeur.

Het resultaat van stap 4:

Het team van de school heeft een beeld van alle belemmerende en stimulerende factoren en weet deze te vertalen naar de voorwaarden zoals vastgesteld in het document ‚basisondersteuning‘. De resultaten van de analyse en reflectie met het team is met de directeur besproken.

stap 5 - Ambitie bepalen

De directeur van de school stelt, mogelijk met ondersteuning van medewerkers van Passend Onderwijs Almere, de ambitie van de school vast, na deze getoetst te hebben bij de medewerkers binnen de school. Binnen dit kader wordt gekeken of:

- de ambitie van de schoolleiding past bij het potentieel van de school
- de ambitie van de school past binnen passend onderwijs
- de ambitie voldoende onderscheidend vermogen heeft in de ‚wijk‘

Het resultaat van stap 5:

De directeur stelt de ambitie van de school op met betrekking op het versterken van de basisondersteuning op het gebied van het pedagogisch klimaat.

stap 6 - Plan van aanpak

De directeur maakt met het team een plan van aanpak met wat ze wil bereiken en welke stappen ze daarvoor wil nemen. Dit plan van aanpak staat vanzelfsprekend niet op zichzelf maar heeft raakvlakken en aanknopingspunten op alle andere terreinen van ontwikkeling waar de school mee bezig is. De eisen die de school zichzelf stelt zijn hoe dan ook gekoppeld aan de eisen die de leerlingen, ouders, de besturen en de verdere omgeving aan de school stelt. Aangezien de voorwaarden hiervoor reeds zijn genoemd en de individuele keuze vrijheid binnen de hierboven gestelde kaders ruim is, kan hier niet volstaan worden met een uniform model, maar zal er in beschrijvende en doelgerichte vorm keuzes gemaakt moeten worden.

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere kunnen hierin een adviserende en begeleidende rol hebben. Dit op vraag vanuit de school. Medewerkers van Passend onderwijs Almere kunnen in dit proces rekening houden met de eisen die men stelt aan de pedagogische aanpak van de school en haar individuele werknemers en zij treedt waar nodig handelend op teneinde het proces op gang te houden.

De directeur stelt samen met het team en mogelijk de medewerkers van Passend Onderwijs Almere een plan van aanpak op.

Het resultaat van stap 6:

De directeur heeft samen met zijn team een plan van aanpak geschreven waarin er een gerichte aanpak is voor het versterken van de basisondersteuning op het gebied van het pedagogisch klimaat.

stap 7 - Uitvoeren

De medewerkers van Passend Onderwijs Almere houden contact met de directeur over de voortgang van het plan van aanpak. Deze medewerkers koppelen de voortgang van het traject terug aan de teamleider en de medewerker Passend Onderwijs die dit traject binnen de wijk coördineert. Waar nodig kan het plan gedurende de uitvoeringsfase bijstelling behoeven. Regelmatig terugkoppeling tussen begeleider en directeur. Daarom zullen de volgende vragen op de achtergrond blijven meedraaien:

- Hoe verloopt de planning tot zover?
- Is het traject nog in overeenstemming met de verwachtingen?
- Zijn er veranderingen die de relevantie van de ondersteuning beïnvloeden?
- Zijn er nieuwe risico's bekend, die effect hebben op de uitkomsten?
- Is de verhouding tussen inzet en opbrengst van voldoende kwaliteit?

De voortgang van het proces wordt bijgehouden in het plan van aanpak.

Het resultaat van stap 7:

De school voldoet aan de door haarzelf geformuleerde doelen omtrent het omgaan met het pedagogisch klimaat binnen en in de directe invloedssfeer van de school, waarbij zij deze doelen heeft gerelateerd aan de eisen die haar omgeving in de ruimste zin van het woord aan haar doet. Tevens is zij in staat zonder of met hulp van buitenaf deze doelen te blijven optimaliseren richting de toekomst.

Schema

Passend Onderwijs Almere

Wanneer scholen aangeven te willen starten met het traject. Zal Passend Onderwijs Almere de start en de Analyse verzorgen. Na de terugkoppeling aan het team is het aan de school welke inzet zij willen vanuit Passend Onderwijs Almere. Binnen de organisatie Passend Onderwijs Almere is er veel kennis en expertise aanwezig waar scholen een beroep op kunnen doen. In overleg zal er gekeken worden hoe deze uren weggezet worden binnen de huidige budgetten. Tijdens het traject blijft er een medewerker van Passend Onderwijs die meeloopt in het traject met betrekking tot de voortgang.

Contact

Voor vragen kunt u contact opnemen met de coördinator van de werkgroep basisondersteuning pedagogisch klimaat. Dit is Yvonne Gouma.

pedagogischklimaat@passendonderwijs-almere.nl